

Primljeno: svibanj 2012.

JOSIP STRMOTIĆ*

Uloga policije prema novom Zakonu o sudovima za mladež

UVOD

Iz razloga niza promjena u kaznenom zakonodavstvu od 2008. godine i dalje, među kojima su osobito učinjene korjenite promjene u strukturi postupka prikupljanja podataka o kaznenom djelu prema novom Zakonu o kaznenom postupku (ZKP/08. – NN 152/08., 76/09. i 80/11.), učinjene su nužne i odgovarajuće izmjene u prvom Zakonu o sudovima za mladež koji je, u okviru prvog kaznenog zakonodavstva u samostalnoj Republici Hrvatskoj, donesen 19. rujna 1997. godine (ZSM/97. – NN 111/97., 27/98. i 12/02.).

Novi Zakon o sudovima za mladež (ZSM/11.) Hrvatski sabor donio je 8. srpnja 2011. godine, objavljen je u Narodnim novinama br. 84 od 20. srpnja 2011., a u primjeni je od 1. rujna 2011. godine.

Novi ZSM/11., zadržao je strukturu ZSM/97. Proveo je "grupiranje" odredaba kojima je uređeno ustrojstvo, nadležnost i sastav sudova za mladež, te odredaba koje uređuju mjere osiguranja prisutnosti maloljetnika i druge mjere. Sastoji se od pet dijelova. U prvome dijelu su uvodne odredbe, u drugome su kaznenomaterijalne i kaznenopostupne odredbe prema maloljetnicima, treći dio se odnosi na mlade punoljetnike, četvrti na kaznenopravnu zaštitu djece, dok peti dio sadrži prijelazne i završne odredbe. Iako svaki od ovih dijelova sadrži određene novosti, najveće promjene izražene su u procesnim odredbama prema maloljetnicima.

---

* mr. sc. Josip Strmotić, viši predavač na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH u Zagrebu, u mirovini.

1. PREGLED NAJVAŽNIJIH NOVIH ODREĐABA ZSM/11. KOJE ODREĐUJU ULOGU POLICIJE U NJEGOVOM PROVOĐENJU

Prateći nomotehničku strukturu ZSM/11., u tekstu koji slijedi daje se pregled najvažnijih novih odredaba ZSM/11. koje u hrvatskom maloljetničkom pravu uređuju ulogu policije u njegovom provođenju.

DIO PRVI

UVODNE ODREDBE

Hitnost postupka

U uvodnom dijelu ZSM/11. dodana je nova načelna odredba (čl. 4. ZSM/11.), kojom je naglašena obveza *hitnog postupanja svih tijela* koja sudjeluju u kaznenom postupku prema maloljetniku, protiv mlađeg punoljetnika i u predmetima kaznenopravne zaštite djece.

S obzirom na to da je svrha obveze hitnog postupanja maksimalno ubrzati postupak, ostvariti potrebnu koncentraciju svih mjera i radnji u postupku, i tako, koliko je najviše moguće, skratiti vrijeme od trenutka saznanja da se maloljetna osoba dovodi u svezu s počinjenim kaznenim djelom do vremena izricanja i primjene maloljetničkih sankcija, ova obveza ne postoji samo za sud i državnog odvjetnika za mladež, već i za policiju, bez obzira je li rok za provođenje određen ili ne.

Sukladno s navedenim, ustrojstvene jedinice policije i policijski službenici koji postupaju u primjeni policijskih ovlasti prema maloljetnicima u predmetima maloljetničke delinkvencije i/ili kaznenopravne zaštite djece, trebaju koliko je god maksimalno moguće ubrzati postupak, ostvarujući koncentraciju provođenja mjera i radnji koje iz svoje nadležnosti poduzimaju. Naime, dugotrajan i razvučen postupak prema/i radi zaštite maloljetnika gubi svoj kriminalno-pedagoški učinak jer bitno ugrožava odgojni i zaštitni utjecaj kaznenog postupka. Ukoliko izostane žurno reagiranje na kriminalni čin maloljetnika, prijeti potencijalna opasnost kako će u maloljetniku sazrijevati uvjerenje da u društvu nema autoriteta koji ga u takvom ponašanju može spriječiti i kako može nastaviti s delinkventnim ponašanjem i ugrožavanjem sigurnosti u svojoj lokalnoj zajednici, a čime se, istodobno njegova osobna situacija pogoršava i prognoza njegovog pedagoškog tretmana, primjenom maloljetničkih sankcija postaje sve nepovoljnija. Rad policije je najčešće odlučujući za pravodobno otkrivanje, razjašnjavanje i prijavljivanje kaznenih djela. U tome radu policija treba uzimati u obzir i osobito važnu činjenicu kako je počinjeno kazneno djelo često i važan signal, "pa i dobro došao" povod i pravna osnova, da maloljetnik koji se delinkventno ponaša ili koji se nalazi u rizičnoj situaciji, treba biti podvrgnut odgovarajućem postupku i tretmanu s temeljnim zadatkom njegova vraćanja u društvo primjenom sredstava zaštite, odgoja, skrbi, nadzora i pomoći. Stoga policija daljnjim unapređivanjem pravodobnosti, cjelovitosti i djelotvornosti svoga postupanja, može i treba dati bitan doprinos ostvarenju načela hitnog postupanja.

Na opravdanost potrebe i nužnost uvođenja, na razini načelne odredbe, ove novosti u novi ZSM/11. nedvojbeno upućuju i rezultati analize duljine trajanja postupka prema maloljetnicima, iz koje je razvidno kako su ovi postupci, od primitka prijave do

pravomoćne odluke u Republici Hrvatskoj, u razdoblju od 1997. do 2011. godine, trajali najčešće dulje od godinu dana, i to na razini godišnjeg prosjeka od 81,5% slučajeva, a što je zaista iznimno nepovoljno, zabrinjavajuće i nedopustivo (Kovčo Vukadin, 2011:359).

DIO DRUGI

MALOLJETNICI

II. Odredbe o sudovima i kaznenopostupovne odredbe

A. Sudovi za mladež

2. Ustrojstvo, nadležnost i sastav sudova za mladež

Nadležnost suda i državnog odvjetnika za mladež

Odredbama članaka 44. do 47. ZSM/11. propisana je nadležnost i sastav suda za mladež, koje se ne razlikuju značajnije u odnosu na ranije uređenje člancima 56. do 59. ZSM/97.

Kao i prema ranijoj odredbi iz članka 59. ZSM/97. i sada, sukladno s odredbom članka 47. ZSM/11., u postupku prema maloljetniku mjesno je nadležan u pravilu sud njegova prebivališta a ako nema prebivališta ili ono nije poznato – sud maloljetnikova boravišta. No, sada je ovom odredbom *proširena mogućnost vođenja postupka prema maloljetniku pred sudom boravišta maloljetnika koji ima prebivalište i pred sudom mjesta počinjenja kaznenog djela*, u slučaju ako je očito da će se pred tim sudom lakše provesti postupak.

Uputom Ravnateljstva policije o primjeni odredbi novog Zakona o sudovima za mladež (u daljnjem tekstu: Uputa Ravnateljstva policije¹), u vezi s člankom 47. ZSM/11., Ravnateljstvo je zauzelo motrište, s obzirom na to da odluku o vođenju postupka pred određenim sudovima ne donosi policija koja će neovisno o uvjerenju da bi se postupak lakše proveo pred sudom boravišta ili sudom mjesta počinjenja kaznenog djela, i nadalje izvješća (kaznenu prijavu) o provedenim izvidima i/ili kriminalističkom istraživanju² podnositi državnom odvjetniku za mladež, nadležnom prema mjestu prebivališta maloljetne osobe.

---

¹ Ravnateljstvo policije MUP-a RH, donijelo je 17. siječnja 2012. godine *Uputu o primjeni odredbi novog Zakona o sudovima za mladež*. U Uputi je posebno istaknuto kako su izmjene koje donosi novi Zakon o sudovima za mladež od osobitog značaja za postupanje policije te kako odredbe o izvidima i kriminalističkom istraživanju kaznenih djela mladih osoba i kaznenih djela na štetu djece, u provedbi, zahtijevaju određene izmjene dosadašnje metodologije postupanja policijskih službenika uključenih u provođenje izvida i/ili kriminalističkih istraživanja ove vrste kaznenih djela.

² Pojam *kriminalističko istraživanje*, koji na sadržajni način zamjenjuje pojam *kriminalističke obrade*, definiran je u čl. 2. st. 1. t. 7. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima (ZoPPO – NN 76/09): "Kriminalističko istraživanje je ukupnost policijskih ovlasti koje se prema ovom Zakonu poduzimaju kada postoji sumnja da određena osoba priprema ili je počinila kazneno djelo za koje se progona po službenoj dužnosti ili prekršaj ili postoji sumnja da određena pojava ugrožava ili bi mogla ugroziti živote ljudi, njihova prava, slobodu, sigurnost, nepovredivost ili imovinu, te radi otkrivanja kaznenog djela za koje se progona po službenoj dužnosti i prekršaja, pronalaženje počinitelja, sprječavanje da se počinitelj ne sakrije ili ne pobjegne, da se otkriju i osiguraju tragovi i predmeti koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica i da se prikupe obavijesti koje mogu biti od koristi za uspješno vođenje kaznenog ili prekršajnog postupka."

Ukoliko je nalog za provođenje dokazne radnje izdao nenadležni državni odvjetnik (primjerice, državni odvjetnik nadležan prema mjestu počinjenja kaznenog djela, a ne prema mjestu prebivališta maloljetne osobe) policija će izvješće o provedenim izvidima i/ili kriminalističkom istraživanju dostaviti nadležnom državnom odvjetniku za mladež, nadležnom prema mjestu prebivališta maloljetne osobe, a primjerak izvješća i državnom odvjetniku koji je naložilo provedbu dokazne radnje.

B. Postupak prema maloljetnicima

1. Opće odredbe

Dijete i primjena kaznenog zakonodavstva

Za razliku od ranije odredbe iz članka 44. ZSM/97. sada je, odredbom članka 49. ZSM/11. određeno da kad je u postupku utvrđeno da osoba u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršila četrnaest godina života, kaznena prijava bit će odbačena ili postupak obustavljen i podaci o djelu i počinitelju bit će dostavljeni zavodu za socijalnu skrb u županiji.

Od posebnog je značaja potrebno, polazeći od određenja KZ-a, ZKP-a i ZSM-a, urediti postupanje policijskih službenika u primjeni ovlasti u kaznenim predmetima u kojima postoje osnove sumnje koje dovode dijete u svezu s počinjenim kaznenim djelom koje se progoni po službenoj dužnosti. Tim rješenjima će se odrediti kako će se postupati u provedbi pojedinih odredbi KZ-a, ZKP-a i ZSM-a u postupku pribavljanja podataka i prikupljanja obavijesti, da bi takav činjenični supstrat bio na razini osnovane sumnje da je dijete počinilo kazneno djelo. Potrebno je naglasiti, unatoč tome što je već i u svezi s primjenom odredbi ZSM/97. ukazano na to da u tom području postoji niz praznina i dvojbi (Strmotić, 1999:401), te što je na problem ukazano i u tijeku rada Radne skupine na izradi ovog Zakona, unatoč svemu, niti sada, odredbama ZSM/11. spomenute praznine i dvojbe – nisu otklonjene.

Prema članku 10. KZ/97.: "Kazneno se zakonodavstvo ne primjenjuje prema djetetu koje u vrijeme kad je počinilo kazneno djelo nije navršilo četrnaest godina života." Suprotno tome odredbom članka 49. ZSM/11. je određeno: "Kad je u postupku utvrđeno da osoba u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršila četrnaest godina života, kaznena prijava bit će odbačena ili postupak obustavljen i podaci o djelu i počinitelju bit će dostavljeni zavodu za socijalnu skrb u županiji." Naravno, to utvrđivanje zahtijeva tijekom prethodnog postupka primjenu određenih neformalnih i formalnih radnji, ovlasti policijskih službenika kojima će se utvrditi činjenični supstrat na razini osnovane sumnje.

Uz to, u drugim, za kaznenu prijavu i rad tijela unutarnjih poslova važnim odredbama, i sada zakonski tekst ZSM/11. upotrebljava pojam *maloljetnika*, pa budući da je maloljetnik, u smislu odredbe članka 2. ZSM/11. "... osoba koja je u vrijeme počinjenja djela navršila četrnaest, a nije navršila osamnaest godina života ...", proizlazi da se prema djetetu ne može, primjerice, primijeniti uhićenje iako su ispunjeni uvjeti iz članka 107. ZKP/08., s obzirom na to da je policija temeljem odredbe članka 63. ZSM/11. ovlaštena uhititi *maloljetnika*. Isto tako, odredbe članaka 53., 55. i 69. ZSM/11. odnose se na maloljetnika, znači ne i na dijete.

Problem nije rubne prirode budući da primjerice, prema statističkim podacima o kaznenim djelima djece u RH u proteklih pet godina, prosječno godišnje policija postupa u oko 800 predmeta kaznenih djela. U svim tim postupcima, izvide i/ili kriminalistička istraživanja, policija treba provesti sukladno sa zakonskim propisima kojima je uređeno takvo postupanje, a da bi se njima pribavio činjenični supstrat na razini osnovane sumnje da je konkretno djelo počinilo/ostvarilo konkretno dijete. I dalje podržavamo stajalište da dijete tijekom utvrđivanja kaznenog djela i počinitelja, *može imati svojstvo osumnjičenosti*, no, *ne može imati svojstvo okrivljenosti*. Radi navedenoga, nužno je zakonom urediti postupanje o pribavljanju podataka i obavijesti kada se počinjenje kaznenog djela dovodi u svezu s djetetom.

Policija u predmetu kaznenog djela djece i dalje neće podnositi kaznenu prijavu prema kazneno neodgovornom djetetu, već će o djelu i djetetu podatke i obavijesti, prema dogovoru Državnog odvjetništva i MUP-a iz 1995. godine, dostaviti kako je navedeno u formi *izvješća*.

U vezi s primjenom odredbe članka 49. ZSM/11., Uputom Ravnateljstva policije dano je tumačenje kako ova odredba propisuje postupanje prema kazneno neodgovornoj djeci koja su ostvarila obilježje radnje kaznenog djela – te kad je u postupku utvrđeno da osoba u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršila četrnaest godina života, kaznena prijava bit će odbačena ili postupak obustavljen i podaci o djelu i počinitelju bit će dostavljeni zavodu za socijalnu skrb u županiji.

Ovlašteni tužitelj prema maloljetniku

U svezi s postupanjem glede odredbe članka 50. ZSM/11., Uputom Ravnateljstva policije dano je tumačenje kako je *ovlašteni tužitelj državni odvjetnik za mladež*, što znači da u kaznenom postupku prema maloljetniku oštećenik ne može stupiti na mjesto tužitelja (tzv. *supsidijarni tužitelj*). Za kaznena djela za koja se postupa po prijedlogu ili po privatnoj tužbi postupak se može pokrenuti ako je ovlaštena osoba stavila prijedlog za pokretanje postupka nadležnom državnom odvjetniku u roku od tri mjeseca od dana kad je saznala za kazneno djelo i počinitelja.

Pozivanje, dovođenje i vezivanje maloljetnika

Odredba članka 55. stavka 1. ZSM/11. ostala je istovjetna ranijoj odredbi članka 50. stavka 1. ZSM/97. Određene izmjene učinjene su unutar propisa o uvjetima dovođenja maloljetnika stavkom 2. ovog članka gdje je propisano kako "Maloljetnika dovode bez vezivanja policijski službenici u civilnoj odjeći i u vozilu bez policijskih oznaka, osim ako to zbog okolnosti nije moguće". U stavku 3. ovoga članka propisana je iznimka u primjeni policijske ovlasti vezivanja maloljetnika. Važno je istaknuti kako ovu iznimku zakonodavac nije propisao kao alternativnu, nego kumulativno: "... ako se radi o opasnom počinitelju koji je počinio kazneno djelo s elementima nasilja". To bi trebalo značiti kako se zbog kumulativnog uvjeta policijska ovlast vezivanja ne bi smjela primijeniti unatoč policijskoj procjeni da se radi o opasnom počinitelju kaznenog djela *koji nije počinio kazneno djelo s elementima nasilja*.³

---

³ U svezi s primjenom propisa iz čl. 55. st. 2. ZSM/11., Uputom Ravnateljstva policije određeno je da je

Navedene propise o pozivanju, dovođenju, i vezivanju maloljetnika, rukovodeći se pravilom "obazrivog postupanja" iz članka 53. stavka 2. ZSM/11., policijski službenici unutar policijskih poslova obavljat će primjenom policijskih ovlasti sukladno s odredbama ZoPPO-a na način određen Pravilnikom o načinu postupanja policijskih službenika.

Obavješćavanje predstavnika nadležnog zavoda za socijalnu skrb u županiji

Člankom 57. ZSM/11. propisana je obveza obavješćavanja predstavnika nadležnog zavoda za socijalnu skrb u županiji od strane državnog odvjetnika o postupanju prema maloljetniku. Predstavnik zavoda ima pravo upoznati se s tijekom postupka prema maloljetniku, u tijeku tog postupka stavljati prijedloge i upozoravati na činjenice i dokaze koji su važni za donošenje ispravne odluke.

S tim u svezi, Uputom Ravnateljstva policije dano je tumačenje da se obveza obavješćavanja zavoda za socijalnu skrb *odnosi i na policiju*. Naime, u cilju pravodobnog poduzimanja mjera obiteljsko-pravne zaštite ili drugih mjera radi zaštite prava i dobrobiti maloljetnika, policija će nadležnom zavodu za socijalnu skrb dostaviti podatke o kaznenom djelu i počinitelju i u predmetima mladih počinitelja kaznenih djela i kaznenopravne zaštite djece.

Obvezna obrana maloljetnika

Novo uređenje postupka prema maloljetniku, u kojem sukladno s propisima iz članka 69. do 82. ZSM/11., prethodni postupak odnosno dokazne radnje i pripremni postupak provodi državni odvjetnik za mladež, odrazilo se i na proširenje *obvezne obrane maloljetnika*.

U odnosu na ranije rješenje iz članka 49. stavka 2. ZSM/97., sada prema članku 54. stavku 1. ZSM/11. *obrana maloljetnika je obvezna i neovisna je o težini kaznenog djela i mora imati branitelja od prvog ispitivanja pa sve do pravomoćnog okončanja kaznenog postupka*.

Odredbom propisa iz članka 54. stavka 6. ZSM/11., sankcioniran je propust o primjeni odredbe o obveznoj obrani, pa "ako je maloljetnik ispitan bez prisutnosti branitelja, zapisnik i snimka ispitivanja maloljetnika ne mogu se upotrijebiti kao dokaz u postupku".

Također je ZSM/11. (čl. 54. st. 4. i čl. 125. st. 2.) bitno ojačano načelo specijalizacije formalne obrane, budući da se određuje kako se branitelj maloljetniku postavlja iz reda odvjetnika s izraženim sklonostima i osnovnim znanjima u području odgoja i skrbi za mlade osobe s liste odvjetnika za mladež Hrvatske odvjetničke komore.

---

ovom odredbom propisano da maloljetnika dovode bez vezivanja policijski službenici u civilnoj odjeći i u vozilu bez policijskih oznaka, osim ako to zbog okolnosti nije moguće. Stavkom 3. istog članka propisana je iznimka u primjeni ove policijske ovlasti. Glede ove iznimke, naglašeno je, kako zakonodavac u st. 3. nije propisao alternativnu, nego kumulativnu mogućnost vezivanja maloljetnika, uvjetujući primjenu navedene policijske ovlasti okolnošću da se radi o opasnom počinitelju koji je počinio kazneno djelo s elementima nasilja.

Tajnost izvida kaznenog djela i postupka prema maloljetniku

Za razliku od ranijeg rješenja (čl. 55. ZSM/97.) prema članku 60. stavku 1. ZSM/11. *izvidi kaznenih djela i postupak prema maloljetniku su tajni*. Iako se odredba nalazi u općim propisima, ona ima obilježje *načelne odredbe*. Na taj način, jasno je uređena tajnost svih oblika postupanja prema maloljetniku.

Također je potrebno uzeti u obzir odredbu članka 183. ZKP/08. kojom je propisano da podaci o maloljetniku koji sudjeluje u postupku, osobni podaci okrivljenika, žrtve, oštećenika ili svjedoka predstavljaju tajnu, te da su ih tijela i osobe koje su upoznate s tim podacima dužni čuvati kao tajnu.

Sukladno s navedenim, Uputom Ravnateljstva policije određeno je da se tijekom izvida i/ili kriminalističkog istraživanja osobe od kojih se prikupljaju podaci o maloljetnom počinitelju te osobe koje prisustvuju dokaznim radnjama, na odgovarajući način upoznaju s odredbama članka 60. ZSM/11. i članka 183. ZKP/08., jer se kršenjem ovih odredbi čini kazneno djelo povrede tajnosti postupka.

3. Mjere osiguranja prisutnosti maloljetnika i druge mjere

Uhićenje maloljetnika

Odredbama ZSM/11. *mjere osiguranja prisutnosti maloljetnika i druge mjere* objedinjene su na jednome mjestu te su donijete njihove važne izmjene. Tako isključivu nadležnost u odlučivanju o njihovoj primjeni ima samo sud za mladež, odnosno sudac za mladež i vijeće za mladež.

U svezi s primjenom članka 63. ZSM/11., Uputom Ravnateljstva policije naglašeno je kako ZSM/11. *ovlašćuje policiju na uhićenje maloljetnika* pod uvjetima određenim u članku 107. ZKP/08. Tako uhićenog maloljetnika mora se odmah, a najkasnije u roku iz članka 109. stavka 2. ZKP/08. (koji rok teče od trenutka uhićenja, a iznosi 24 sata), dovesti pritvorskom nadzorniku ili ga pustiti na slobodu.

O uhićenju maloljetnika pritvorski nadzornik mora odmah obavijestiti suca za mladež⁴, državnog odvjetnika, maloljetnikove roditelje⁵ odnosno skrbnika i zavod za socijalnu skrb u županiji i to istodobno unosi u odgovarajuće evidencije. Po nalogu državnog odvjetnika policija je dužna uhićenog maloljetnika dovesti sucu za mladež radi ispitivanja.

---

⁴ Ako zbog okolnosti ne može postupati sudac za mladež, radnje iz čl. 63. ZSM/11. poduzet će sudac istrage i o tome obavijestiti suca za mladež.

⁵ Člankom 18. stavkom 3. ZoPPO-a, propisuje se: "Policijska ovlast prema maloljetnoj osobi primjenjuje se u nazočnosti roditelja ili skrbnika, osim ako to zbog okolnosti nije moguće." Razlozi primjene policijskih ovlasti prema maloljetnoj osobi u nazočnosti njegovog roditelja su sljedeći: 1. da roditelj bude u tijeku radnji koje se obavljaju prema njegovom djetetu; 2. radi pravodobnog poduzimanja potrebnih mjera zaštite i pomoći svom djetetu; 3. zbog osiguravanja stručne obrane (branitelja) djetetu; 4. zbog davanja podataka i obavijesti o ličnosti i životu djeteta, sredini u kojoj živi i društvu u kojem se kreće; 5. radi mogućnosti pravodobnog reagiranja u slučaju sumnji u opravdanost i zakonitost postupanja prema njegovom djetetu; 6. u postizanju kriminalno-pedagoškog i specijalno-preventivnog učinka putem pravodobnog reagiranja i poduzimanja prema svome djetetu u cilju prekidanja negativnog procesa razvoja njegove ličnosti te 7. iz razloga stavljanja vlastitog potpisa na službene dokumente na koje se potpisuje maloljetna osoba.

Sudac za mladež dužan je ispitati uhićenog maloljetnika u roku od dvanaest sati od predaje pritvorskom nadzorniku (za punoljetnog uhićenika taj je rok duži i iznosi 16 sati od predaje pritvorskom nadzorniku – čl. 109. st. 5. ZKP/08.), a tom ispitivanju obvezno prisustvuju državni odvjetnik i branitelj. Odmah nakon ispitivanja sudac za mladež će na obrazloženi prijedlog državnog odvjetnika za mladež odrediti pritvor ili istražni zatvor ili će uhićenog maloljetnika pustiti na slobodu. Maloljetnik će u pritvorskoj jedinici biti odvojen od punoljetnih uhićenika.

Pritvorski nadzornik će maloljetnika odmah pustiti na slobodu ako to naloži državni odvjetnik za mladež ili ako maloljetnik nije ispitan u roku od dvanaest sati od predaje pritvorskom nadzorniku. Maloljetnik će biti pušten na slobodu ako u roku od dvadeset sati od trenutka predaje pritvorskom nadzorniku prema maloljetniku nije određen pritvor ili istražni zatvor.

Istražni zatvor u domu maloljetnika

Sukladno s odredbom članka 66. ZSM/11., kad prema odredbama ZKP/08. postoje uvjeti za određivanje *istražnog zatvora*, prema maloljetniku će se istražni zatvor odrediti samo kao krajnja mjera i to u razmjeru prema težini djela i očekivanoj sankciji, u najkraćem nužnom trajanju i to samo ako njegovu svrhu nije moguće postići primjenom neke od mjera opreza, privremenog smještaja ili *istražnim zatvorom u domu*.

Uz to, prema odredbi stavka 2. članka 68. ZSM/11., radi provođenja nadzora nad izvršenjem istražnog zatvora u domu, *sud će izvršiti nadležno policijsko tijelo*⁶ i službu za probaciju.

4. Prethodni postupak

Prethodni postupak sadrži propise kojima su uređene radnje koje se prema maloljetniku poduzimaju prije početka kaznenog postupka. Budući da je to istodobno postupak čije su odredbe od bitnog značaja za kaznenu prijavu i rad tijela unutarnjih poslova u predmetima maloljetničke delinkvencije i kaznenopravne zaštite djece, u daljnjem tekstu slijedi prikaz određenja i postupanja koja se odnose na rad policije, njeno ustrojstvo, poslove i ovlasti.

Potrebno je uzeti u obzir kako se odredbe ZKP/08. koje se odnose na kaznenu prijavu i rad unutarnjih poslova, primjenjuju u smislu odredbe iz članka 3. ZSM/11. i u slučaju kada je kazneno djelo počinio maloljetnik, kao i u slučaju kada je počinjeno neko od kaznenih djela iz kataloga kaznenopravne zaštite djece. Uz to, radi se o sadržaju koji nije uređen postupovnim odredbama ZSM/11., niti je u suprotnosti s njegovim odredbama.

Kod toga, od važnosti je kako "... državna tijela koja u skladu s odredbama ZKP/08. i ZSM/11. u kaznenom postupku prema maloljetnim i mlađim punoljetnim osobama sudjeluju u realizaciji postupovnih svrha su: policija, sud, državno odvjetništvo i centar za

---

⁶ *Pravilnikom o evidenciji i izvršavanju istražnog zatvora u domu* (NN 65/10.), uređeno je izvršavanje istražnog zatvora u domu, nadzor nad izvršavanjem istražnog zatvora u domu i način vođenja evidencije o izvršavanju istražnog zatvora u domu, te je definirano mjesto i uloga *nadležnog policijskog tijela* (policijska uprava nadležna prema mjestu izvršavanja istražnog zatvora u domu) tijekom izvršavanja istražnog zatvora u domu.

socijalnu skrb ..." (Cvjetko, Singer, 2011:255). Nadalje u Zakonu piše: "U radu policije s maloljetnicima, primjenjuje se: Zakon o sudovima za mladež, Zakon o kaznenom postupku, Zakon o policiji, Zakon o policijskim poslovima i ovlastima i Pravilnik o načinu policijskog postupanja ako nije u suprotnosti sa Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima (čl. 104. ZoPPO-a).", (Cvjetko, Singer, 2011:260).

Izvidi kaznenih djela u postupku prema maloljetniku i u predmetima kaznenih djela iz kaznenopravne zaštite djece

Za razliku od ranijih propisa iz ZSM/97., sada su odredbama o izvidima kaznenih djela iz ZSM/11. propisane i određene posebnosti. Tako izvide kaznenih djela u postupku prema maloljetniku sada provode *posebno osposobljeni policijski službenici* (čl. 69. st. 1. ZSM/11.), a u izvidima u predmetima kaznenih djela iz kaznenopravne zaštite djece postupaju *specijalizirani policijski službenici za mladež* (čl. 114. st. 2. ZSM/11.).

Posebno osposobljeni policijski službenici, specijalizirani policijski službenici za mladež, istražitelj za mladež

Uputom Ravnateljstva policije u svezi s primjenom propisa iz članaka 69. i 74. ZSM/11. određeno je: "Izvide kaznenih djela u postupku prema maloljetniku, sukladno s člankom 69. stavkom 1. ZSM/11. provode *posebno osposobljeni policijski službenici*, dok u postupku prema maloljetniku, sukladno s člankom 74. stavkom 1. ZSM/11., postupaju državni odvjetnici za mladež i *istražitelji za mladež*. Iznimno, radnje može poduzeti drugi državni odvjetnik ili istražitelj ako zbog okolnosti ne može postupati državni odvjetnik ili istražitelj za mladež."

Radi toga što je propisom iz članka 69. stavka 1. ZSM/11. sada određeno da izvide u postupku prema maloljetniku provode *posebno osposobljeni policijski službenici*, Uprava kriminalističke policije, Ravnateljstva policije, tijekom 2011. godine, Policijskoj akademiji je ukazala na potrebu pokretanja edukacije policijskih službenika koji bi postupali isključivo u predmetima kaznenih djela djece, maloljetnika i mlađih punoljetnika. Nakon edukacije ovi bi policijski službenici dobili certifikat posebno osposobljenog policijskog službenika koji bi svojim supotpisom prijavnih akata i drugih službenih podnesaka, jamčili zakonitost policijskih postupanja prema mladim počiniteljima kaznenih djela; dok bi postojeći, specijalizirani policijski službenici za mladež, svojim potpisom jamčili zakonitost postupanja u predmetima kaznenopravne zaštite djece.

Zakonska novina je i odredba članka 74. stavka 1. ZSM/11., gdje u postupku prema maloljetniku, uz državne odvjetnike za mladež, postupaju i *istražitelji⁷ za mladež*, dok iznimno postupa drugi državni odvjetnik ili istražitelj, ako zbog okolnosti ne mogu postupati državni odvjetnik za mladež ili istražitelj za mladež.

---

⁷Člankom 2. stavkom 1. točkom 11. ZoPPO-a propisano je: "Istražitelj je policijski službenik kojega uz prethodno pribavljeno mišljenje glavnog državnog odvjetnika imenuje glavni ravnatelj."

Prikupljanje podataka o osobnim i obiteljskim prilikama maloljetnika

Odredbom članka 69. stavka 2. ZSM/11. uvedena je novina po kojoj izvidi kaznenih djela u postupku prema maloljetniku *mogu obuhvatiti prikupljanje podataka o osobnim i obiteljskim prilikama maloljetnika*.

Treba napomenuti kako je ova odredba od posebne važnosti za rad u predmetima maloljetničke delinkvencije. Prvi je puta u našem maloljetničkom kaznenom zakonodavstvu propisano da izvidi u ovim predmetima mogu obuhvatiti *prikupljanje podataka o osobnim i obiteljskim prilikama*. To je ustvari ozakonjenje rada policije, budući da je ta mogućnost i ranije postojala u praksi jer je policija uz kaznenu prijavu, državnom odvjetništvu dostavljala i te podatke.

"Postupanje službenika Kriminalističke policije u predmetima kaznenih djela maloljetnika, budući da se kazneni postupak prema maloljetnoj osobi razlikuje od kaznenog postupka prema punoljetnoj osobi – ponajprije ima dvije zadaće:

a) utvrditi činjenice je li počinjeno kazneno djelo, kakvo djelo i tko ga je počinio, a to razumijeva pribaviti podatke i prikupiti obavijesti, provjeriti ih i zakonski formulirati činjenice kojima se utvrđuje osnovana sumnja da je upravo određena maloljetna osoba počinila određeno kazneno djelo;

b) pribaviti podatke i prikupiti obavijesti vezane uz ličnost maloljetne osobe i sredinu u kojoj živi, a to razumijeva prikupiti raznovrsne informacije o osobnim svojstvima, obitelji, prijašnjem životu, tijeku školovanja i načinu provođenja slobodnog vremena maloljetne osobe, osobama s kojima se druži i društvu u kojem se kreće, ranijem prijavljivanju, ranije izrečenim mjerama ili mjerama koje su u tijeku, te ih priložiti prijavi, u formi službene zabilješke⁸ o ličnosti i prijašnjem životu maloljetnog počinitelja." (Strmotić, 1999:409).

Takvo, nesporno strateško usmjerenje u radu policije, poduzeto unutar brojnih koncepcijskih promjena u radu, i načinu postupanja, prema djeci i maloljetnicima, na rješavanju pojave maloljetničke delinkvencije (Strmotić, 1994), kao negativne pojave u svakome pa tako i našem društvu, moguće je ostvariti, s obzirom na to da: "Rješenja polaze i od sljedećih činjenica iz rada policije: raspolaže podacima o raširenosti, raspodjeli i trendu kriminaliteta na određenom području, može identificirati mjesta koja na nekom području pridonose kriminalitetu, ima veću moć od bilo koje službe koja se bavi ovom problematikom i najbolje je o njoj informirana, ima prve kontakte s maloljetnim delinkventom, a često i preddelinkventnom mladeži, ima jasno definiranu pravnu moć i autoritet djelovanja, ovlaštena je zatvoriti odrasle koji sudjeluju u iskorištavanju mladeži, ima pristup spisima koji nisu dostupni privatnim osobama i neovlaštenim službama, može pomoći drugima službama u obavljanju njihovih poslova, ima pravo i mogućnost nadzirati mjesta gdje se okupljaju mladi, opremljena je za otkrivanje i identifikaciju pojedinaca i većine uvjeta koji pridonose maloljetničkoj delinkvenciji, ima široku mrežu suradnje na svim razinama, itd.", (Strmotić, 1999:403-404).

---

⁸ Uvažavajući zakonsku terminologiju, podaci o osobnim i obiteljskim prilikama maloljetnika koji su se nadležnom državnom odvjetniku dostavljali u formi "*službene zabilješke o ličnosti i ranijem životu maloljetnika*", ubuduće će se dostavljati u formi "*službene zabilješke o osobnim i obiteljskim prilikama maloljetnika*". Navedeni podaci prikupljat će se samo za maloljetne počinitelje kaznenih djela, od navršene četrnaeste do nenavršene osamnaeste godine života, i to u onim slučajevima kada postoje uvjeti za određivanje istražnog zatvora. Podatke o osobnim i obiteljskim prilikama policija je u obvezi prikupljati i onda kada prikupljanje takvih podataka traži državni odvjetnik (Uputa Ravnateljstva policije).

Policija opsegom i kvalitetom svoga rada i kod punoljetnih i kod maloljetnih počinitelja kaznenih djela dužna je raznovrsnom kriminalističko-operativnom djelatnošću na adekvatan način prikupiti i osigurati sve relevantne činjenice. To su u prvom redu činjenice i informacije koje državnom odvjetniku pružaju dostatnu osnovu za odluku o pokretanju ili nepokretanju kaznenog postupka, kao i drugi materijal koji može biti važan za uspješno vođenje postupka (Cvjetko, Singer, 2011:325).

Na važnost, mjesto i ulogu ove zakonske novosti za rad policije i državnog odvjetnika za mladež upućuje i sljedeće određenje:

"Iako je ta mogućnost i ranije postojala u praksi i policija je državnom odvjetništvu uz kaznenu prijavu dostavljala spomenute podatke, mislimo da je dobro da je takav rad policije ozakonjen. Policijski su službenici tijekom svih ovih godina stekli veliko iskustvo u radu na maloljetničkim predmetima, pa dobro napisano izvješće o maloljetnikovim osobnim i obiteljskim prilikama može biti, kao što je to i u stranoj praksi⁹, od velike pomoći državnom odvjetniku za mladež pri donošenju odluke o kaznenoj prijavi po načelu svrhovitosti.", (Cvjetko, Singer, 2011:XIX).

Spomenuta policijska praksa i stečeno iskustvo u radu u maloljetničkim predmetima, izgrađeni su i utemeljeni u spoznaji – kako za uspješan, primjeren i djelotvoran rad na suzbijanju pojave maloljetničke delinkvencije, postoji i niz rješenja namijenjenih djelovanju prema i u svezi s maloljetnim osobama, a koja po osobitosti zadaća i načinu njihove provedbe ponekad prelaze okvire klasičnog djelokruga rada policije – sukladno s kojom, među brojnim smjernicama i uputama kojima je uspostavljen, razvijan i konceptijski unapređivan rad sustava policije na primjerenom i djelotvornom rješavanju pojave maloljetničke delinkvencije i jačanju kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika, od posebne važnosti je strateško programsko usmjerenje u radu policije, kojim je određeno:

Polazeći od stanja, kretanja, teritorijalne rasprostranjenosti, učestalosti i pojavnih oblika maloljetničke delinkvencije na prostoru teritorijalne nadležnosti, organizacijske jedinice koje se bave mladima, izrađuju u skladu s posebnim naputkom MUP-a RH "...operativnu prosudbu ugroženosti pravilnog razvoja mladih ...", te na tako utvrđenom činjeničnom supstratu temelje program svog rada. Program se odnosi na modalitete suradnje policijskih tijela s ostalim tijelima i ustanovama nadležnim za odgoj, skrb i razvoj mladih, na mjere i radnje u području prevencije maloljetničke delinkvencije, na kriminalističku obradu maloljetnih počinitelja kaznenih djela i na radnje kojima je svrha unaprijediti kaznenopravnu zaštitu djece i maloljetnika. Nadalje policijskim djelatnicima, koji se bave

---

⁹ O važnosti koja se u njemačkoj policijskoj praksi daje policijskom radu na pribavljanju podataka o osobnim i obiteljskim prilikama maloljetnog počinitelja kaznenog djela, upućuje sljedeće stajalište: "U tom smislu za njemačku praksu Dallinger i Lackner pišu: Unatoč tomu što je glavni teret prikupljanja podataka o ličnosti na socijalnim službama, i policija mora i može tomu dati dragocjen prilog. Često će saznanja o ličnosti počinitelja i prilikama u kojima živi biti bitno važna za objašnjenje kriminalnog ponašanja. Upravo na području kriminaliteta maloljetnika policija neće moći postići odgovarajuće uspjehe ako ne raspolaze podacima o sredini i ličnosti maloljetnika ili o posebnim sociološkim i psihološkim pretpostavkama i obilježjima tipičnih delikata mladih. Policija nije stoga usko ograničena na utvrđenje okolnosti počinjenja kaznenog djela. Svrhovito je stoga da policija iskoristi sve mogućnosti za pribavljanje podataka važnih za poznavanje ličnosti maloljetnika (dosadašnji život, obiteljske prilike, itd.) do kojih može doći tijekom kriminalističke obrade slučaja, a bez dodatnog opterećenja. To više što policija ima prednost da stječe neiskrivljene dojmove neposredno nakon izvršenoga kaznenoga djela.", (Cvjetko, Singer, 2011:327-328).

kriminalitetom i kaznenopravnom zaštitom djece i maloljetnika, posebno se stavlja u dužnost da, pri rasvjetljavanju počinjenog kaznenog djela maloljetne osobe, s posebnom pažnjom utvrde kriminogene čimbenike (dakle, *identificiranje, zahvaćanje i prijavljivanje činitelja koji su potaknuli, proizveli kažnjivo ponašanje maloljetne osobe ili su tom ponašanju pridonijeli*). Na taj način, strategija policijskog rada u rješavanju maloljetničke delinkvencije usmjerena je na primjerenije traženje odgovora za svaku kažnjivu radnju i brojnih odgovora za svaku maloljetnu osobu koju se dovodi u vezu s tom radnjom (unutar čega osobito nastojanje na razjašnjavanju motiva, načina počinjenja, upoznavanja s ličnošću maloljetnika i prilikama u kojima živi). Na tome tragu jest i određenje: Temeljna zadaća posebno osposobljenih službenika je da na području svoje nadležnosti opažaju i prepoznaju pojavne oblike raznovrsnih ponašanja koja ugrožavaju odgoj, razvoj i mentalno zdravlje djece i mladeži, zatim da te pojave zahvaćaju, o njima podnose prijave odnosno obavještavaju druga tijela i ustanove radi poduzimanja odgovarajućih mjera. U tome je nedvosmisleno usmjerenje na kaznenopravnu zaštitu djece i maloljetnika., (Strmotić, 1999:405 i 406).

Cilj prethodnog postupka

Cilj *prethodnog postupka* je pribavljanje podataka i prikupljanje obavijesti koji daju dovoljni supstrat temeljem kojega državni odvjetnik za mladež može podnijeti prijedlog za primjenu maloljetničkih sankcija. Navedeni cilj prethodnog postupka postiže se provođenjem *pripremnog postupka*¹⁰ kojega prema odredbi članka 75. stavka 2. ZSM/11. provodi državni odvjetnik za mladež, uz posebno upozorenje oštećeniku o njegovim pravima i tajnosti postupka, ili se ovaj cilj postiže samo *izvođenjem dokaznih radnji* prema članku 213. stavku 2. i 3. ZKP/08., sukladno s propisom članka 75. stavka 3. ZSM/11.

No, bez obzira koji će oblik prethodnog postupka biti proveden, sukladno s odredbom članka 76. stavka 1. ZSM/11., *ispitivanje maloljetnika je prva dokazna radnja* koja mora biti provedena, osim *dokaznih radnji za koje postoji opasnost od odgode*.

Ovdje je potrebno istaknuti kako je u odnosu na odredbu članka 275. stavak 2. ZKP/08., prema kojoj se prvo ispitivanje okrivljenika snima uređajem za audio-video snimanje, bitna razlika u tome što se sukladno s propisom iz članka 76. stavka 2. i 3. ZSM/11., *svako ispitivanje maloljetnika* koje provodi državni odvjetnik za mladež snima audio-video uređajem i što je ovo snimanje *uvjet zakonitosti radnje* odnosno dokaza. U protivnom zapisnik o ispitivanju maloljetnika se ne može upotrijebiti kao dokaz (čl. 76. st. 3. ZSM/11.).

DIO TREĆI

MLAĐI PUNOLJETNICI

Stvarna i mjesna nadležnost sudova za mladež

Uputom Ravnateljstva policije dano je tumačenje i usmjerenje u postupanju policije na način što je istaknuto kako u kaznenim predmetima mlađih punoljetnika sude sudovi za mladež, dok se mjesna nadležnost suda određuje prema mjestu počinjenja kaznenog

---

¹⁰ Kad se prema odredbama ZKP-a provodi istraga, prema maloljetniku će se provesti pripremini postupak – čl. 75. st. 1. ZSM/11.

djela, što podrazumijeva obvezu policije da izvješće o provedenim izvidima i/ili kriminalističkom istraživanju dostavlja državnom odvjetniku za mladež prema mjestu počinjenja kaznenog djela. Podaci o kaznenom djelu i počinitelju dostavljaju se zavodu za socijalnu skrb u županiji prema mjestu prebivališta mlađeg punoljetnika.

DIO ČETVRTI

KAZNENOPRAVNA ZAŠTITA DJECE

Katalog kaznenih djela iz područja kaznenopravne zaštite djece

Člankom 117. ZSM/97. bila je određena kaznenopravna zaštita *djece i maloljetnika*¹¹, dok je sada člankom 113. stavkom 1. i 2. ZSM/11. određena kaznenopravna zaštita *djeteta*, koji osobu razumijeva u konvencijskom značenju pojma¹².

Odredbom članka 113. stavka 3. ZSM/11. proširen je katalog kaznenih djela iz područja kaznenopravne zaštite djece (raniji čl. 117. ZSM/97.), za čije počinjenje odraslim počiniteljima sude sudovi za mladež (čl. 37. – 43. i 121. ZSM/11.).

Kazneni postupak protiv počinitelja kaznenih djela iz područja kaznenopravne zaštite djece, sukladno s odredbom članka 114. stavka 1. ZSM/11., provodi se prema odredbama ZKP-a. Prema odredbi stavka 2. ovoga članka, sukladno s novim načinom uređenja postupka u predmetima kaznenih djela iz područja kaznenopravne zaštite djece iz članka 113. ZSM/11., postupaju državni odvjetnici za mladež, *specijalizirani policijski službenici za mladež i istražitelji za mladež*. Iznimno postupaju *drugi policijski službenici i istražitelji* ako zbog okolnosti slučaja ne mogu postupati policijski službenici i istražitelji specijalizirani za mladež.

Dužnost policije o izvješćivanju državnog odvjetnika za mladež

Učinjena je važna zakonska novina propisana člankom 115. ZSM/11. čijim odredbama su, radi što bržeg pribavljanja iskaza djeteta kao kvalitetnog dokaza, uvedene nove obveze policiji i državnom odvjetništvu. Prema propisu iz stavka 1. članka 115. ZSM/11. policija je dužna odmah kod saznanja za kazneno djelo iz kataloga kaznenopravne zaštite djece, a za koje je propisana kazna zatvora od tri godine ili teža, obavijestiti državnog odvjetnika za mladež koji je dužan najkasnije u roku od tri dana od upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava za kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa i protiv braka, obitelji i mladeži, staviti sucu istrage za mladež prijedlog za održavanje dokaznog ročišta, radi ispitivanja djeteta kao svjedoka.

---

¹¹ Kaznenopravni pojam *djeteta*, sukladno s čl. 10. Kaznenog zakona (NN 110/97.), razumijevao je osobu mlađu od 14 godina života, dok kaznenopravni pojam *maloljetnika*, sukladno s odredbom čl. 2. ZSM/97., razumijeva osobu od navršениh 14 do nenavršениh 18 godina života.

¹² Pojam *djeteta*, preuzet je iz odredbe čl. 1. Konvencije UN o pravima djeteta iz 1989. godine, prema kojem: "U smislu ove Konvencije, dijete je ljudsko biće mlađe od 18 godina, osim ako se prema zakonu primjenjivom na dijete punoljetnost ne stječe ranije."

Ispitivanje djeteta koje nije navršilo šesnaest godina života

Sukladno s odredbom članka 115. stavka 2. ZSM/11. ispitivanje djeteta koje nije navršilo šesnaest godina života mora biti provedeno putem audio-video uređaja uz pomoć stručne osobe, odvojeno u posebnoj prostoriji, bez prisutnosti suca i stranaka (čl. 292. st. 1. ZKP/08.). Radi ublažavanja nelagode i učinka sekundarne viktimizacije djeteta, uveden je novi pojam "*osobe od povjerenja*", a koja može prisustvovati ispitivanju djeteta, dok je odredbom stavka 8. ovoga članka, izričito zabranjena primjena bilo kakve prisile prema djetetu. Tako se primjerice na dijete ne primjenjuju odredbe o prisilnom dovođenju, novčanom i zatvorskom kažnjavanju u slučaju odbijanja svjedočenja. Nadalje poziv djetetu kao svjedoku upućuje se preko roditelja.

Pored fakultativnog postavljanja opunomoćenika člankom 116. ZSM/11. nalaže se obvezno postavljanje opunomoćenika *za određenu kategoriju kaznenih djela*, i to radi davanja iskaza uz pomoć savjetnika, za kojeg se u pravilu, može postaviti stručni suradnik suda ili druga stručna osoba.

Uputom Ravnateljstva policije, u svezi s posebnosti u izvidima kaznenih djela iz kaznenopravne zaštite djece, dano je sljedeće tumačenje zakonskih odredbi i usmjerenje o postupanju u ovim predmetima:

"Pod pojmom "*kaznenopravne zaštite djece*" podrazumijeva se ukupnost materijalnih i procesnih odredbi koje služe pojačanoj zaštiti djece od kriminalnih ponašanja odraslih osoba. ZSM/11. propisuje određena odstupanja od redovnog postupka u slučajevima kada su žrtve kaznenih djela djeca kako bi se barem donekle umanjile štetne posljedice počinjenog kaznenog djela.

Stoga je zakonodavac propisao da sudovi za mladež sude i odraslim počiniteljima za ona kaznena djela koja su u KZ-u kreirana isključivo ili pretežito u cilju zaštite djece od psihičkog, fizičkog ili spolnog nasilja/zlostavljanja ili zanemarivanja.

"*Dijete*" se, u odredbama o kaznenopravnoj zaštiti djece, definira kao osoba koja u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršila osamnaest godina života.

Novi ZSM/11. proširio je nadležnost sudova za mladež koji sude odraslim počiniteljima kaznenih djela povećavši broj kaznenih djela iz domene kaznenopravne zaštite djece. Kaznena djela za koja sude sudovi za mladež i odraslim počiniteljima kaznenih djela na štetu djece propisana su člankom 113. ZSM/11., kako slijedi:

- protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa (Glava XIV.)
- protiv braka, obitelji i mladeži (Glava XVI.)
- teško ubojstvo (čl. 91.)
- čedomorstvo (čl. 93.)
- sudjelovanje u samoubojstvu (čl. 98.)
- protupravno oduzimanje slobode (čl. 124.)
- otmica (čl. 125.)
- zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti (čl. 127.)
- trgovanje ljudima (čl. 175.)
- međunarodna prostitucija (čl. 178.)
- prenošenje spolne bolesti (čl. 239.)
- nasilničko ponašanje (čl. 331.)

Zakon propisuje obvezu policije da odmah izvijesti državnog odvjetnika o saznanjima da je na štetu djeteta počinjeno kazneno djelo iz domene kaznenopravne zaštite djece za koje je propisana kazna zatvora tri godine ili teža.

U postupku protiv odraslog počinitelja kaznenog djela vrijede sve zabrane i ograničenja objavljivanja tijeka postupka i podataka kao i kada je riječ o postupku prema maloljetnom delinkventu."

Uz navedeno, Uputom Ravnateljstva policije, istaknuto je:

"Zaključno se može konstatirati kako se najveće novine koje donosi ZSM/11. odnose na kategoriju policijskih službenika koji primjenjuju policijske ovlasti prema mladim počiniteljima kaznenih djela.

Radi stavanja pretpostavki za primjenu novog Zakona ukazala se potreba za sustavnom edukacijom policijskih službenika koji bi, uvažavajući nadležnosti svoje linije rada, postupali i u predmetima kaznenih djela djece, maloljetnika i mlađih punoljetnika. *Posebno osposobljeni policijski službenici* će, nakon završene edukacije, steći ovlast supotpisa prijavnih akata i drugih službenih podnesaka, te svojim supotpisom jamčiti zakonitost policijskih postupanja prema mladim počiniteljima kaznenih djela.

Specijalizirani policijski službenici za mladež izravno će se uključivati u izvide i kriminalistička istraživanja kaznenih djela iz domene kaznenopravne zaštite djece te svojim supotpisom prijavnih akata i drugih podnesaka jamčiti zakonitost postupanja u predmetima kazneno pravne zaštite djece.

Specijalizirani policijski službenici za mladež i nadalje će strateški pratiti i usmjeravati rad sustava policije u predmetima kaznenih djela djece, maloljetnika i mlađih punoljetnih osoba te pratiti teritorijalnu rasprostranjenost, učestalost, karakteristike, pojavne oblike i uzroke kažnjivih radnji počinjenih od strane mladih osoba."

DIO PETI

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Temeljem članka 128. ZSM/11., nakon objavljivanja Zakona u Narodnim novinama, određena je njegova primjena od 1. rujna 2011. godine. Svi postupci pokrenuti prije stupanja na snagu ZSM/11., sukladno s određenjem propisa iz članka 123. ZSM/11., dovršit će se po odredbama ZSM/97. Iznimno, prema članku 124. ZSM/11., primjena propisa o istražnom zatvoru prema maloljetniku smještajem u zatvorenu zavodsku ustanovu, do osnivanja zatvorenih zavodskih ustanova primjerenih propisu članka 66. stavka 2. ZSM/11., odredit će se smještajem u posebnu zatvorsku jedinicu čiji prostor bi trebao biti primjeren za provedbu pedagoškog tretmana.

Za stvaranje uvjeta koji će omogućiti provedbu postupanja na način koji uvažava posebna obilježja maloljetnih počinitelja i žrtvi kaznenih djela i kojima će se doprinijeti postizanju njegove posebne svrhe, od osobite važnosti je pravodobna, odgovorna i cjelovita provedba propisa iz članka 125. stavka 1. ZSM/11. Tako je *ministru nadležnom za unutarne poslove* određen rok od šest mjeseci od stupanja ZSM/11. na snagu za donošenje *provedbenih propisa o zaprimanju i posebnom postupanju s maloljetnikom kao uhićenikom u pritvorskoj policijskoj jedinici* (čl. 63. ZSM/11.).

Uz to, propisom stavka 2. ovoga članka, u roku iz stavka 1. ovog članka, određeno je da će Hrvatska odvjetnička komora sastaviti i objaviti listu odvjetnika s izraženim sklonostima i osnovnim znanjima u području odgoja i skrbi za mlade osobe (čl. 54. st. 4.).

2. ZAKLJUČAK

Iz navedenoga u ovom tekstu razvidno je da je novi Zakon o sudovima za mladež bilo potrebno donijeti, prije svega zato što su neophodne izmjene i dopune postojećeg Zakona prešle opseg trećine njegovih odredaba.

Nužnost poduzetih izmjena i dopuna uvjetovana je provedenim promjenama u kaznenom zakonodavstvu, uočenim nedostacima u dosadašnjim propisima, te određenim promjenama u uređenju odgovornosti i postupku prema mladim počiniteljima u suvremenom kaznenom pravu. Usporedbom s ranijim odredbama ZSM/97. razvidno je da su temeljne promjene provedene u postupovnim propisima kojima je uređen maloljetnički postupak, dok je unutar tog postupka ključno to što je sada prethodni postupak u rukama državnog odvjetnika za mladež.

Od posebnog značaja je što je novi Zakon o sudovima za mladež propisao maksimalnu zaštitu prava i interesa maloljetnika u postupku. Uz to, Zakon je proširio nadležnost sudova za mladež.

Za postupanje policije prema novom ZSM/11. od osobitog značaja su odredbe o izvidima i kriminalističkom istraživanju kaznenih djela mladih osoba i kaznenih djela na štetu djece, s obzirom na to da provedba ovih odredaba nužno zahtijeva i određenu promjenu dosadašnje metodologije postupanja policijskih službenika koji postupaju u provedbi izvida i/ili kriminalističkih istraživanja ove vrste kaznenih djela.

S obzirom na to da je, uz ostale novine, prvi put u našem maloljetničkom kaznenom zakonodavstvu ozakonjen rad policije na prikupljanju podataka o osobnim i obiteljskim prilikama maloljetnika, a imajući u vidu da su policijski službenici stekli veliko iskustvo u radu na maloljetničkim predmetima i u policijskoj praksi ove podatke prikupljali i uz kaznenu prijavu dostavljali državnom odvjetništvu, očekuje se da će ova zakonska novina biti poticaj unapređenju rada policije jer upravo ovi podaci i obavijesti, kao što je to i u stranoj praksi, od osobite su pomoći državnom odvjetniku za mladež pri donošenju odluke o kaznenoj prijavi po načelu svrhovitosti kao i odluka u eventualnom daljnjem postupku.

Očekuje se da će zakonske novine unijete odredbama ovog Zakona u naše maloljetničko kazneno pravo, biti od značaja u primjeni modernih pravnih standarda u predmetima u kojima su mlade osobe počinitelji ili žrtve kaznenih djela.

Na kraju, o primjerenosti i ispravnosti zakonskih novina, osobito u području koncepcije postupka u maloljetničkom kaznenom pravu, nedvojbeno, pokazat će rezultati djelotvornosti njegove primjene u ostvarivanju posebne svrhe kaznenog postupka prema maloljetnicima, odnosno, prekidanje procesa negativnog razvoja njihove ličnosti kao najvažnije funkcije ovog postupka.

LITERATURA

1. Božičević, M. (2011). *Što donosi novi Zakon o sudovima za mladež*. Aktualna pitanja novog zakonodavstva. Zagreb: Inženjerski biro, 123.-137.
2. Božičević, M., Roksandić Vidlička, S. (2011). *Reforma maloljetničkog kaznenog prava i sudovanja*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 18(2), 679.-715.
3. Carić, A. (2002). *Mlađe osobe u kaznenom pravu, (počinitelji i žrtve)*. Pravni fakultet u Zagrebu, Poslijediplomski studij iz kaznenopravnih znanosti. Zagreb: Sveučilišna tiskara.
4. Cvjetko, B., Singer, M. (2011). *Kaznenopravna odgovornost mladeži u praksi i teoriji*. Zagreb: Organizator.
5. Kovčo Vukadin, I. (2011). *Analiza dinamike i strukture kriminaliteta u Republici Hrvatskoj u razdoblju između dviju velikih reforma kaznenog zakonodavstva (1997.–2011.)*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, (18)2, 359.-416.
6. Novosel, D. (2011). *Prethodni postupak (Izvidi, dokazne radnje, istraga i optuživanje) – prva iskustva u primjeni Zakona o kaznenom postupku iz 2008. godine*. Aktualna pitanja novog kaznenog zakonodavstva. Zagreb: Inženjerski biro, 26.-56.
7. Raguž, S., Vnućec, Z., Horjan, A.-M., Šuperina, M. (2011). *Odbačaji kaznenih prijava podnesenih od strane policije*. Policijska i sigurnost, 20(3), 306.-362.
8. Singer, M., Hirjan, F. (1998). *Komentar Zakona o sudovima za mladež i kaznenih djela na štetu djece i maloljetnika*. Zagreb: MUP RH.
9. Strmotić, J. (1994). *Potreba za nekim promjenama u radu policije u svrhu uspješnijeg rješavanja maloljetničke delinkvencije*. U: Uloga policije u demokratskom društvu. Zagreb: MUP RH.
10. Strmotić, J. (1999). *Uloga redarstvenih vlasti prema Zakonu o sudovima za mladež*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 6(2), 401.-418.
11. Strmotić, J. (2004). *Neprilagođeno ponašanje maloljetnih osoba kao izraz odgojne zanemarenosti*. Magistarski rad. Rijeka: Filozofski fakultet.
12. Šuperina, M., Dujmović, Z. (2011). *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima i Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika*. Zagreb: MUP RH.
13. Šuperina, M., Dujmović, Z. (2011). *Zakon o policiji*. Zagreb: Laserplus.
14. Veić, P. i dr. (2009). *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima*. Zagreb: Narodne novine.